Tereny użytkowane rolniczo w Łodzi i strefie podmiejskiej

1. UDZIAŁ UŻYTKÓW ROLNYCH W 1999 R.

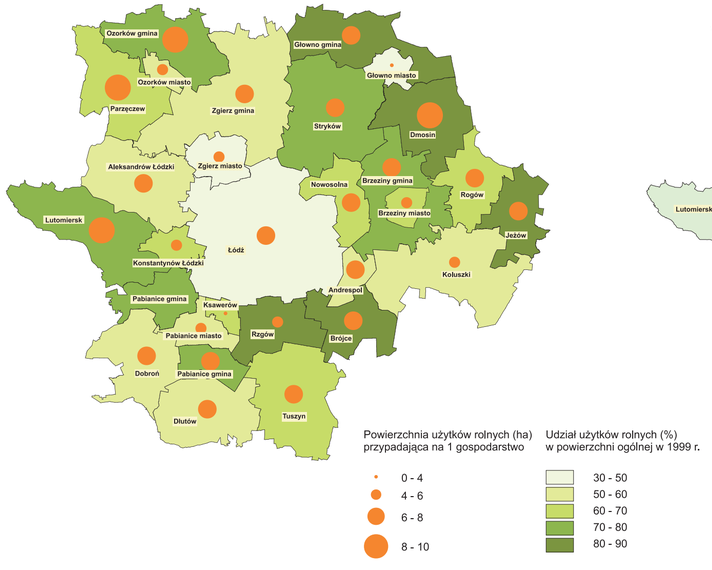

2. STRUKTURA UŻYTKÓW ROLNYCH W 1999 R.

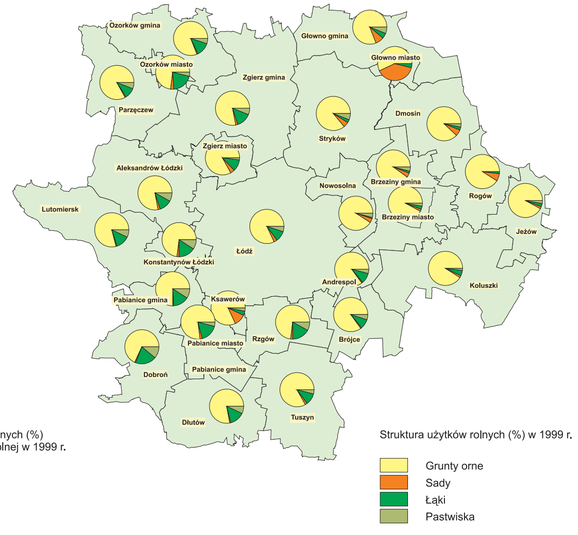

3. UDZIAŁ LASÓW W 1999 R.

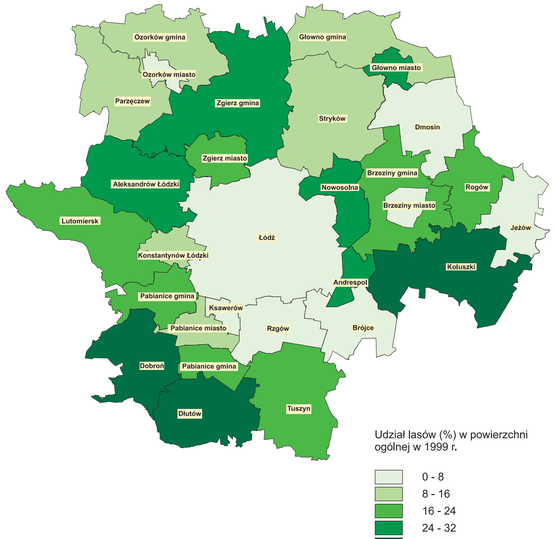

4. STRUKTURA ZASIEWÓW W 1996 R.

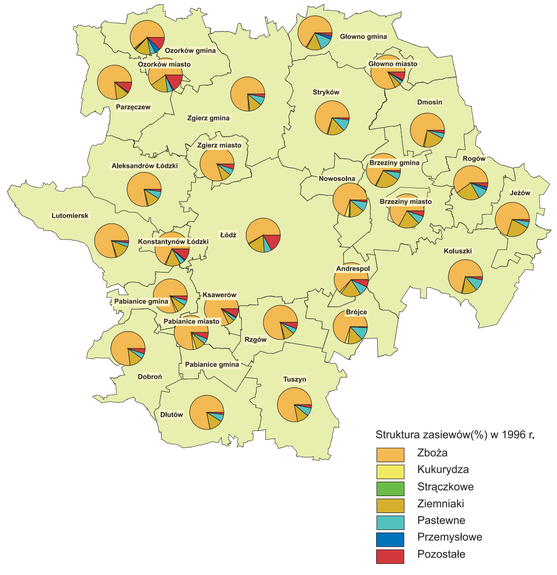

5. HODOWLA BYDŁA W 1996 R.

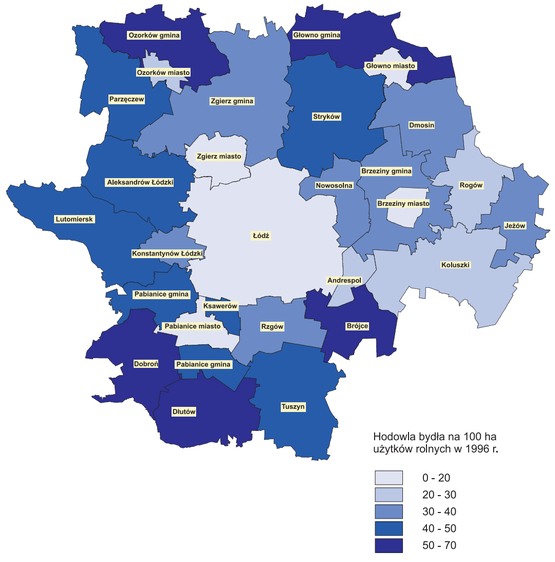

6. HODOWLA TRZODY CHLEWNEJ W 1996 R.

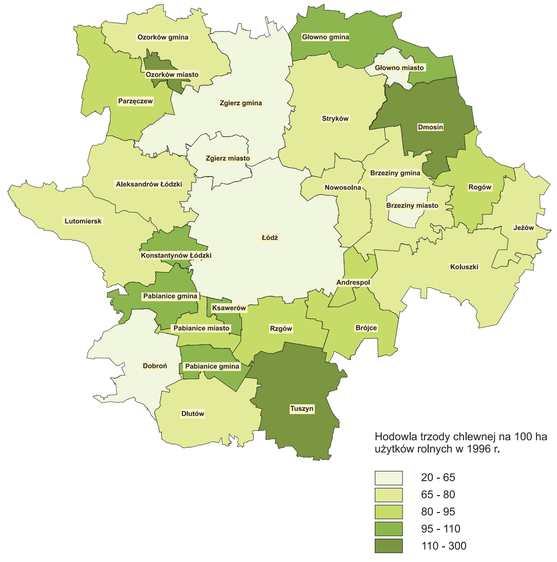

7. HODOWLA OWIEC W 1996 R.

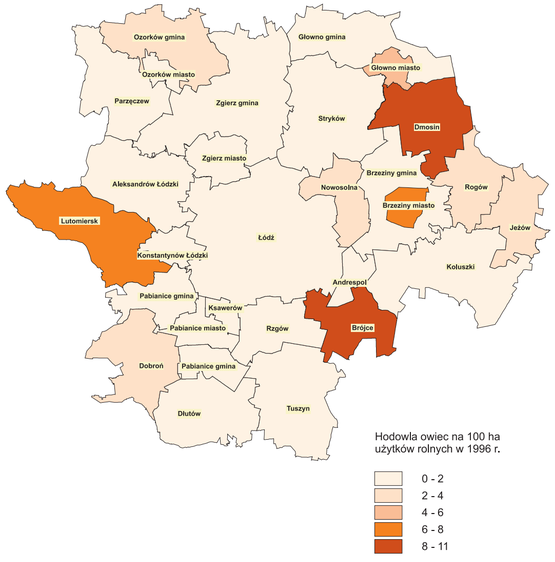

8. HODOWLA KUR W 1996 R.

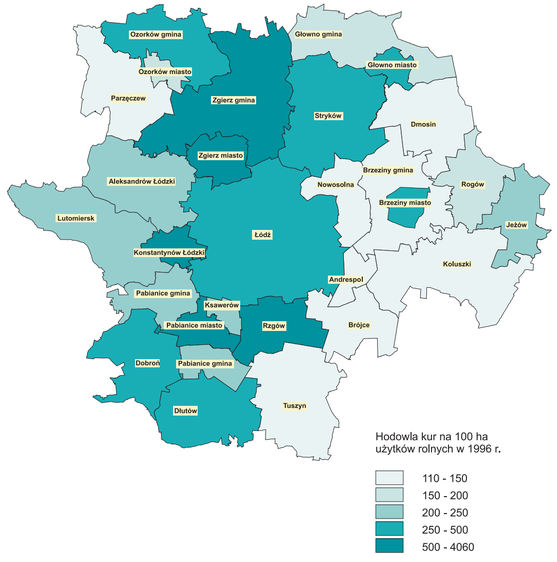

Jolanta Jakóbczyk-Gryszkiewicz

Skala
1 : 500 000

ATLAS MIASTA ŁODZI

Plansza XXVII: Tereny użytkowane rolniczo w Łodzi i strefie podmiejskiej

Jolanta Jakóbczyk-Gryszkiewicz

Strefę podmiejską Łodzi przedstawiono w granicach otaczających Łódź powiatów – łódzkiego wschodniego, pabianickiego i zgierskiego. Podstawową jednostką przestrzenną stały się miasta w granicach administracyjnych oraz gminy.

Danych do sporządzenia map dostarczył *Rocznik statystyczny województwa łódzkiego*, 2000, WUS. Były to informacje z 1999 r. uwzględniające nowy podział administracyjny kraju. Szczegółowe dane – dotyczące kierunków upraw i obsady zwierząt hodowlanych zaczerpnięto z Powszechnego Spisu Rolnego z 1996 r. (były to najnowsze dostępne informacje). Dane te trzeba było dopasować do nowego, obowiązującego od 1999 r. podziału administracyjnego. Znaleziono wszystkie gminy trzech sąsiadujących z Łodzią powiatów z wyjątkiem gminy Ksawerów, która w 1996 r. nie istniała. Tak więc, dla zagadnień z 1996 r. w Ksawerowie występuje brak danych.

Plansza składa się z 8 map:

Mapa 1 – Udział użytków rolnych w powierzchni ogólnej w 1999 r. Powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 gospodarstwo.
Mapa 2 – Struktura użytków rolnych w 1999 r.
Mapa 3 – Udział lasów w powierzchni ogólnej w 1999 r.
Mapa 4 – Struktura zasiewów w 1996 r.
Mapa 5 – Hodowla bydła w 1996 r.
Mapa 6 – Hodowla trzody chlewnej w 1996 r.
Mapa 7 – Hodowla owiec w 1996 r.
Mapa 8 – Hodowla kur w 1996 r.

Mapa 1. Udział użytków rolnych w powierzchni ogólnej w 1999 r. Powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 gospodarstwo.

Użytki rolne traktowane są jako grunty bezpośrednio wykorzystywane do produkcji rolnej. Średni udział użytków rolnych w powierzchni ogólnej dla województwa łódzkiego w 1999 r. wynosił 68,7%, zaś dla miast 52%. Najmniejszy udział użytków rolnych w powierzchni ogólnej występował w 1999 r. w miastach – Głownie, Łodzi oraz w Zgierzu. Były to wartości poniżej średniej dla miast i wynosiły około 40%. W pozostałych miastach wartość ta wahała się od 50 do 70% powierzchni ogólnej.

Największy udział użytków rolnych (ponad 80%), przewyższający średnią dla województwa, posiadały w 1999 r. gminy powiatu łódzkiego wschodniego okalające Łódź od SE – Rzgów i Brójce oraz sąsiadujące z Łodzią od NE – Głowno, Dmosin i Jeżów. W pozostałych powiatach (poza przypadkiem gminy Głowno) udział użytków rolnych nie przekraczał 80% powierzchni ogólnej. W 10 gminach udział ten wahał się między 50,7% a 68,4%, osiągając wartości poniżej średniej dla województwa.

Na przeciętne gospodarstwo w Łodzi i jej strefie podmiejskiej przypadało od niecałych 5 ha do 10 ha użytków rolnych. Największe gospodarstwa występowały w północnej części strefy podmiejskiej, w gminach: Parzęczew, Zgierz, Ozorków, Głowno, Dmosin oraz w gminie Lutomiersk, zaś najmniejsze w miastach.

Mapa 2. Struktura użytków rolnych w 1999 r.

Użytki rolne podzielone zostały na grunty orne, sady , łąki , pastwiska i pozostałe. Statystyka nie uwzględniała na tej liście terenów intensywnych upraw podmiejskich (np. szklarni, plantacji owoców, kwiatów) – kryły się one w grupie *pozostałe*. Na badanym obszarze przeważały tradycyjnie grunty orne zajmujące co najmniej 70% ogółu użytków rolnych – również w miastach Wyjątek stanowiło miasto Głowno (56,6%) i gmina Dobroń (67,7%). Średni udział gruntów ornych w województwie łódzkim wynosił 80,9%. Największy udział gruntów ornych wykazywały tereny powiatu łódzkiego wschodniego – w tym miasta Brzeziny i Koluszki oraz gminy Jeżów, Nowosolna i Rogów – wszystkie ponad 90%. W pozostałych miastach i gminach udział ten wahał się od 70–90%.

W strefie podmiejskiej Łodzi znikomy był udział sadów (przeważnie poniżej 2%), przy średniej dla województwa rzędu 2%. Na tle pozostałych jednostek, wyjątkowo dużo sadów występowało w mieście Głownie (ponad 38%) , znacznie mniej w gminie Ksawerowie i Dmosinie.

Łąki i pastwiska stanowiły większy odsetek użytków rolnych niż sady – przeciętnie powyżej 10%. Wyjątkowo duży udział wyróżnia tereny wschodnie strefy podmiejskiej – gminę Dobroń (ponad 32%), Konstantynów Ł., Pabianice, Lutomiersk, a także Rzgów,Ozorków i Zgierz.

Mapa 3. Udział lasów w powierzchni ogólnej w 1999 r.

Ten nierolniczy użytek dopełnia charakterystyki terenów niezurbanizowanych w strefie podmiejskiej. Udział lasów w powierzchni ogólnej województwa wynosił w 1999 r. 20,3%, zaś w miastach 9,7%. Najmniejszy udział lasów w powierzchni ogólnej wystąpił w miastach. W samej Łodzi jest to udział rzędu 7,38%, w innych miastach podobnie – z jednym tylko wyjątkiem – w Głownie lasy zajmują ponad 25% powierzchni. Najsilniej zalesione gminy to Koluszki, Dobroń i Dłutów (od 32–42%) oraz Zgierz, Aleksandrów Ł., Nowosolna, Adndrespol (24–32%). Gminy o słabym zalesieniu to małe powierzchniowo jednostki otaczające Łódź od południa – Ksawerów, Rzgów, Brójce oraz Jeżów. Wyraźnie widać zależność między wielkością użytków rolnych i lasów – gminy o dużym udziale lasów charakteryzuje mniejszy udział użytków rolnych i odwrotnie.

Mapa 4. Struktura zasiewów w 1996 r.

Mapa pokazuje wykorzystanie gruntów rolnych do produkcji roślinnej, czyli strukturę zasiewów w układzie publikowanym przez Powszechny Spis Rolny z 1996 r. Występuje tu 7 grup zasiewów: zboża, kukurydza, strączkowe jadalne, ziemniaki, pastewne, przemysłowe i inne. W stru-kturze upraw zarówno miast, jak i gmin przeważają tradycyjnie zboża i ziemniaki. W województwie łódzkim stanowią one kolejno 68,4% oraz 17% powierzchni zasiewów.

Zboża (poza wyodrębnioną osobno i mającą marginesowe znaczenie kukurydzą) stanowiły od 57,9% upraw w Łodzi do 82,2% w Głownie. Druga znacząca uprawa to ziemniaki zajmujące od niecałych 6% powierzchni gruntów w mieście Głownie do 23,2% w Rogowie. Minimalny – rzadko przekraczający 1% – był udział strączkowych jadalnych i przemysłowych. Jedynie kilka gmin – Koluszki, Głowno i Ozorków – wykazywało niewiele ponad 10-10% udział pastewnych w strukturze zasiewów. Grupa *inne* znacząco wyróżniała się tylko w Łodzi (17%), Ozorkowie – mieście i gminie oraz w Konstantynowie Ł. Znajdowały się w niej m.in. intensywne uprawy podmiejskie – warzywa, owoce, które jako grupa upraw nie mają wielkich tradycji w strefie podmiejskiej Łodzi. W całym województwie warzywa zajmowały jedynie 2,5% powierzchni upraw.

Mapa 5. Hodowla bydła w 1996 r.

Hodowla bydła, pokazana jako obsada zwierząt na 100 ha użytków rolnych, najsłabiej rozwinięta była w miastach – poniżej 20 sztuk. Tereny o intensywniejszej hodowli bydła (powyżej 50 sztuk) występowały na obrzeżach strefy w gminach Ozorków, Głowno, Brójce, Dłutów i Dobroń. Gminy o słabo rozwiniętej hodowli bydła bezpośrednio sąsiadowały z Łodzią. Średnia wartość dla województwa wynosiła w 1996 r. 41,7 sztuk bydła na 100 ha użytków rolnych.

Mapa 6. Hodowla trzody chlewnej w 1996 r.

Tereny o słabej hodowli trzody to głównie miasta (poniżej 65 i 80 sztuk na 100 ha użytków rolnych). Wyjątek stanowiły Ozorków (największa wartość w całej strefie podmiejskiej – 293 sztuki) i Konstantynów Ł. Więcej trzody hodowano w gminach położonych na południe od Łodzi, a zwłaszcza w Tuszynie oraz gminie Dmosin. W całym województwie łódzkim wartość ta wynosiła 105,3 sztuk trzody na 100 ha.

Mapa 7. Hodowla owiec w 1996 r.

W części obszarów strefy podmiejskiej na terenie powiatu zgierskiego hodowla owiec w roku 1996 nie występowała. Dotyczyło to gmin Aleksandrów Ł., Zgierz, Głowno i miasta Ozorków. W pozostałych miastach liczba owiec na 100 ha użytków rolnych była bardzo mała i wahała się od 1 (Łódź) do 5 sztuk. Na tle innych, największą obsadą owiec (powyżej 8 sztuk) wyróżniały się skrajnie położone gminy – Lutomiersk, Brójce i Dmosin. Dla województwa łódzkiego w 1996 r. wartość ta wynosiła 2 sztuki na 100 ha.

Mapa 8. Hodowla kur w 1996 r.

W odróżnieniu od innych zwierząt hodowlanych w hodowli kur przodowały miasta – Zgierz (powyżej 4000 sztuk na 100 ha – rekord w strefie podmiejskiej Łodzi), Pabianice, Konstantynów Łódzki, Łódź i Głowno. W wymienionych miastach wartość ta przekraczała średnią dla woje-województwa wynoszącą 361 sztuk na 100 ha użytków rolnych. Intensywniej hodowla ta rozwijała się w części zachodniej strefy podmiejskiej.